

Депозитна система за опаковки от напитки без отлагане



Факти и препоръки, изготвени от ЕС „За Земята“ юли 2024 г.



Депозитна система за опаковки от напитки без отлагане

Какво е депозитна система?

В депозитната система при покупка на напитка потребителите плащат малка сума (депозит) за опаковката, която им се възстановява при връщане на празната опаковка в магазин.

Такива системи има в над 50 юрисдикции по света. Вече 16 страни в Европа имат действащи депозитни системи, включително Румъния, Унгария, Словакия, Хърватия, Латвия и др., а в още няколко държави е в ход процесът по въвеждането на такива: Шотландия и Англия (Обединеното кралство), Португалия, Австрия, Гърция, Сърбия.

Защо България се нуждае от нея час по-скоро?

В България опаковките от напитки, и особено пластмасовите бутилки, са обичайна гледка извън определените за изхвърлянето им места: сред природата, край пътищата, в речните дерета, в язовирите, в градските обществени пространства, в контейнерите за смесени битови отпадъци. Тези рециклируеми материали не само са изгубени за икономиката, но изискват и допълнителни обществени средства за почистването, изгарянето или депонирането им.

Всеки българин изхвърля (не разделя за рециклиране) 113 пластмасови бутилки годишно, докато в европейските държави с работеща депозитна система човек изхвърля средно по 9 бутилки годишно. А всеки германец изхвърля едва по 8 пластмасови бутилки годишно, защото в Германия действа депозитна система, която включва и значителен дял (над 25%) на оборотни бутилки, които се пълнят и използват многократно. [1]

Цената на бездействието:

- Всеки следващ ден по още 2 милиона пластмасови бутилки у нас биват изгорени, изхвърлени в сметища или в природата.
- За всяка закупена бутилирана напитка купувачите плащат продуктова такса, но въпреки това много голям дял от бутилките не стигат до рециклиране.
- Общинските разходи за почистване на опаковки от обществени пространства са значителен дял от такса „Битови отпадъци“.
- Всеки година плащаме към европейския бюджет 44 милиона лева заради неретициклираните пластмасови опаковки

По този начин за всяка неретициклирана пластмасова опаковка в България плащаме в троен размер - като купувачи, като местни данъкоплатци и като европейски данъкоплатци.

Какво е мнението на хората?

Депозитните системи по цял свят се радват на над 80% обществена подкрепа.[2]

Повечето хора в България (60%) - одобряват въвеждането на депозит, а близо 70% от анкетираните биха си връщали празните опаковки от напитки при възстановяване на депозита.[3]

[Над 5000 души призовават](#) за по-бързо въвеждане на депозитна система на национално ниво с определяне на задължителна национална квота за опаковки за напитки, които се пълнят и използват



Депозитна система за опаковки от напитки без отлагане

многократно, от най-малко 50% до 2030 г., както и разширяване на системите за възвръщаем депозит за чаши и кутии за храна за многократна употреба – например по време на събития и фестивали, както и в ресторанти и кафетерии.

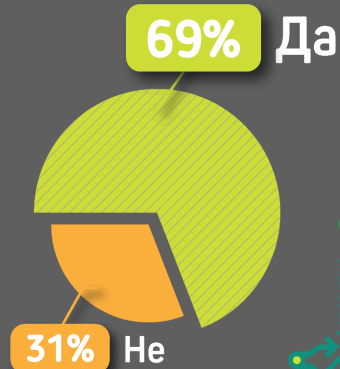
ОДОБРЯВАТЕ ЛИ ВЪВЕЖДАНЕТО НА ДЕПОЗИТНА СИСТЕМА У НАС?

#зов3Аврещане

Най-силно одобряват допитаните на възраст 25-34 г.



ЛИЧНО ВИЕ БИХТЕ ЛИ ВРЪЩАЛИ ПРАЗНИТЕ ОПАКОВКИ ОТ НАПИТКИ (СТЪКЛЕНИ И ПЛАСТМАСОВИ БУТИЛКИ, МЕТАЛНИ КЕНЧЕТА) В МАГАЗИНИТЕ, АКО ВИ ВРЪЩАТ ДЕПОЗИТА?



Предимства на депозитната система:

- **Значително спестяване на обществени средства**

Общините харчат огромни суми за събиране и третиране на неправилно изхвърлени отпадъци, както и за почистване на обществени площи – голяма част от това замърсяване представляват опаковки от напитки, консумирани извън дома. [4] Поради неефективното разделно събиране голяма част от потенциално рециклируемите материали днес се депонират или изгарят в циментови заводи и ТЕЦ. Това представлява растящ разход за местните данъкоплатци, които покриват цената за разхищаването на тези потенциални вторични суровини чрез такса „Битови отпадъци“. При въвеждането на депозит нерегламентираното замърсяване пада с над 30%. [5]

- **Депозитите водят до повече качествено рециклиране**

В настоящата система за разделно събиране с обществени цветни контейнери се рециклират приблизително 10–15% от общото количество на отпадъците, равно на едва 32–42% от отпадъците, които могат да бъдат рециклирани. [6] Системите в Европа осигуряват средно 90% висококачествено рециклиране на така събраните опаковки. [7] Това от своя страна води до по-ефективна икономика и



Депозитна система за опаковки от напитки без отлагане

открива нови зелени работни места на местно ниво – между 10 и 40 пъти повече заетост, отколкото от разделното събиране чрез контейнери.[8]

- **Депозитната система ни приближава до целите за кръгова икономика и борба с пластмасово замърсяване на ЕС**

Визията на Европейския съюз за кръгова икономика и борба с пластмасовото замърсяване включва задължителни цели за събиране на 90% от пластмасовите бутилки за напитки до 2029 г. и за влагане на най-малко 30% рециклирана пластмаса във всички бутилки за напитки от 2030 г.[9]

Предвид факта, че България е на последно място в Европа по разделно събиране на пластмасови бутилки с 22% (2017), тези цели могат да бъдат постигнати само с въвеждането на ефективна депозитна система. [10]

- **Депозитната система е достъпна и лесна за използване**

Цветните контейнери за разделно събиране са рядкост дори в големи и курортни градове, а в селата изобщо липсват. От друга страна в почти всяко населено място в страната има магазин, който предлага напитки. Връщането на опаковки срещу депозит в магазините ще създаде още един много достъпен начин за участие в разделното събиране и ще даде пряк финансов стимул на потребителите да допринасят за рециклирането.

Успешните депозитни системи включват следните елементи:

1. Всички опаковки за напитки от основните материали пластмаса, метал, стъкло и размери между 100 милилитра и 3 литра;
2. Задължителна и растяща във времето квота за опаковки за многократна употреба (например стъклени бутилки за бира, сода, минерална вода);
3. Задължение за търговците на дребно да приемат обратно опаковките и да връщат депозита;
4. Поне 90% степен на връщане за всеки опаковъчен материал;
5. Централна нестопанска организация за управление на депозити, основана и управлявана от производителите и търговците на дребно;
6. Подходяща стойност на депозита, достатъчно висока, за да стимулира връщането, но не и злоупотреби.
7. Глоби за отговорните страни при непостигане на целите за обратно връщане на пластмасови бутилки и влагане на рециклиран материал в нови бутилки.

Източници:

[1] [Reloop Platform. What we waste dashboard. Wasted Units per Capita. PET by Country for 2017](#)

[2] [Reloop Platform. Fact Sheet Public support for deposit return systems. p.3. September 2022](#)

[3] [Екологично сдружение "За Земята", Галерия с инфографики, обобщаващи резултатите от представителните извадки на общественото мнение относно пластмасовите опаковки – 2024](#)

[4] [Reloop Platform. Fact Sheet Deposit Return Systems Generate Cost Savings for Municipalities. February 2021](#)

[5] [Reloop Platform. Fact Sheet: Deposit Return Systems Reduce Litter. June 2021](#)

[6] [The World Bank. Open Knowledge Repository. Publication: Bulgaria Spending Review: Improving Efficiency and Effectiveness of Waste Management Spending. January 2019](#)



Депозитна система за опаковки от напитки без отлагане

- [7] [Reloop Platform, Fact Sheet Deposit return systems: How they perform, p.2, September 2022](#)
- [8] [Reloop Platform, Factsheet: Deposit Return Systems Create More Jobs, p.2](#)
- [9] [EUR-Lex, Пластмасови продукти за еднократна употреба — борба с въздействието върху околната среда](#)
- [10] [Eunomia, PET market in Europe, State of play, Production, collection and recycling data, p.14, 2020](#)

За повече информация:

Евгения Ташева

Координатор Нулеви отпадъци
ЕС „За Земята“
e.tasheva@zazemiata.org

Ива Димитрова

Координатор Икономическа
справедливост
ЕС „За Земята“
iva.dimitrova@zazemiata.org

